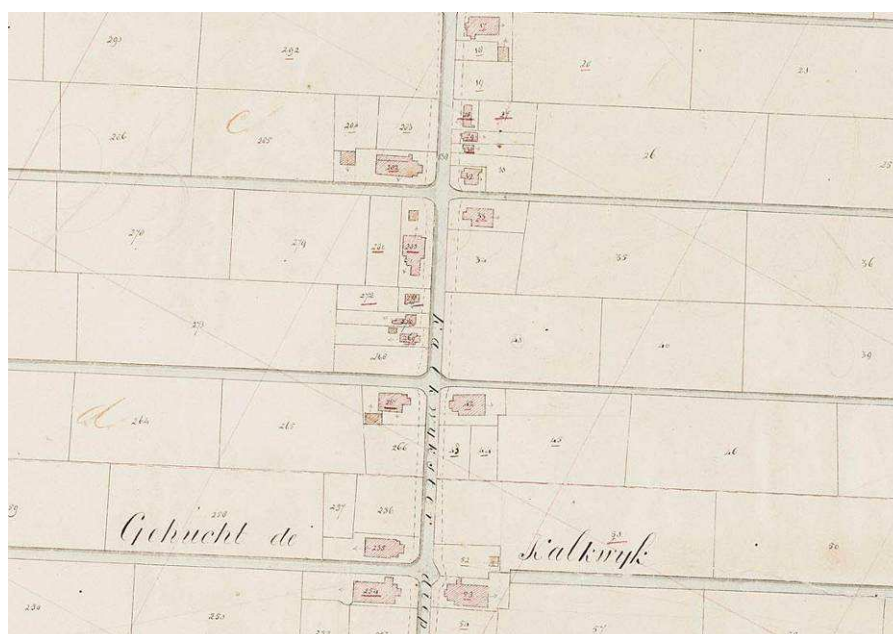

Kalkwijk 90, Hoogezand (gemeente Hoogezand-Sappemeer)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie: Groningen

gemeente: Hoogezand-Sappemeer

plaats: Hoogezand

toponiem: Kalkwijk 90 (Lula)

bevoegd gezag: gemeente Hoogezand-Sappemeer

opdrachtgever: gemeente Hoogezand-Sappemeer

coördinaten: noordoost 248.956/571.939
 zuidoost 248.972/571.904
 zuidwest 248.911/571.872
 noordwest 248.894/571.912

kaartblad: 12E

onderzoeksmeldingsnummer: 36964

beheer documentatie: Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Hoogezand-Sappemeer en E-depot

uitvoerder: Libau

auteur: M. de Jong MA

autorisatie: drs. J. Molema

rapport: 09-151

telefoon: 050-3126545
fax: 050-3123362
e-mail: info@libau.nl

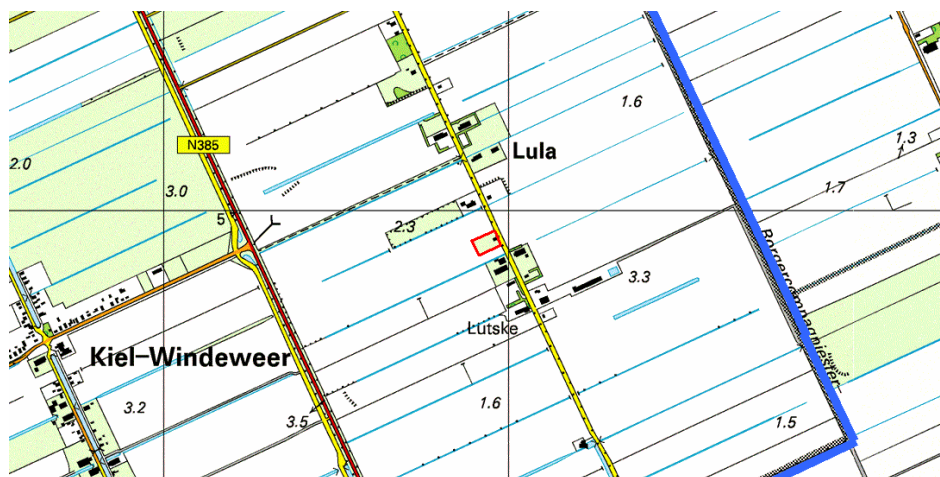

Plangebied Kalkwijk 90 te Hoogezand, gemeente Hoogezand-Sappemeer

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente Hoogezand-Sappemeer, vertegenwoordigd door dhr. H. Berghuis, is een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Kalkwijk 90 te Hoogezand. Aanleiding voor het onderzoek is het geheel vernieuwen van de woning. Het gebied waar de ingrepen zullen plaatsvinden wordt hieronder verder benoemd als plangebied.

Figuur 1: Kalkwijk 90 te Hoogezand (Topografische atlas Groningen). Het plangebied is rood omkaderd.

Informatie

Kalkwijk is een enkele kilometers lange veenkolonie, gelegen ten zuiden van Hoogezand en ten oosten van Kiel-Windeweer. Het verlengde van de veenkolonie Kalkwijk, waarin ook het plangebied ligt, heet Lula. Kalkwijk en Lula werden in 1631 gesticht door de Friese Compagnie (Brood et al., 1999; Schroor & Meijering, 2007).

Volgens de fysisch geografische kaart (zie bijlage: Uitsnede fysisch geografische kaart) ligt het plangebied op een veenkoloniale ontginningsvlakte met een 15-40 cm dik pakket restveen (code oOv4). Rondom het plangebied steken dekzandruggen (code Nr1) en een dekzandwelling (code Nw1) boven het veen uit. Op de bodemkaart (zie bijlage: Kaart archeologie) is aangegeven dat het plangebied zich op de grens bevindt met veldpodzolgronden (code Hn21) aan de noordkant en moerige podzolgronden met een veenkoloniaal dek en een moerige tussenlaag (code iWp) aan de zuidkant. Het Actueel Hoogtebestand Nederland toont de relatieve hoogteverschillen in de omgeving van het plangebied (zie figuur 2; www.ahn.nl).

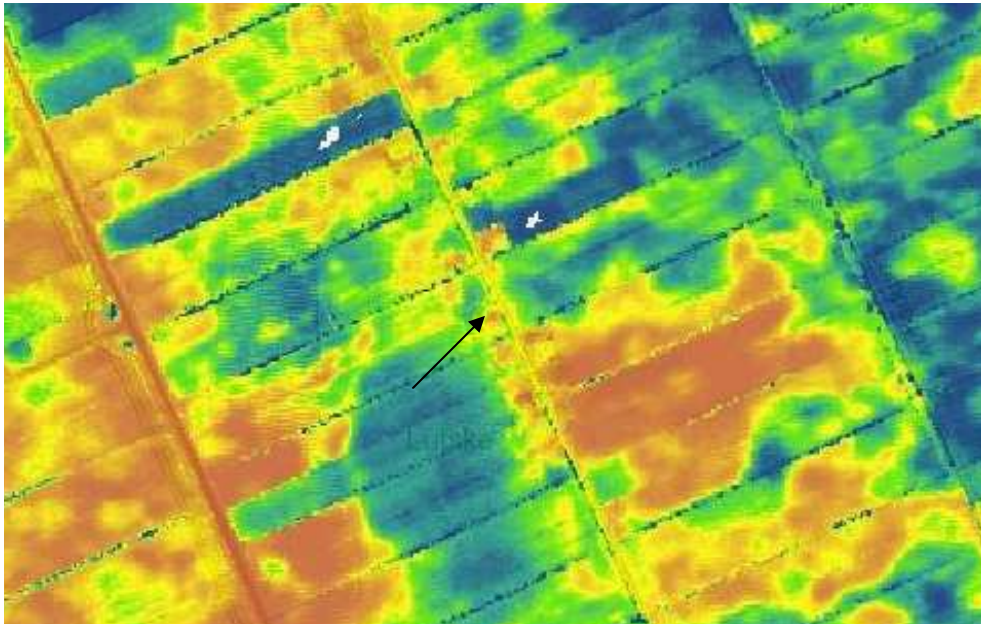
Podzolgronden lagen in de prehistorie aan het maaiveld. De ontwatering van deze bodems was goed waardoor zij geschikt waren voor bewoning. In de loop van de steentijd kwam veengroei op gang door het stijgen van het grondwaterpeil, het stijgen van de zeespiegel en een daarmee samenhangende verslechterde afwatering van rivieren. Uiteindelijk werden ook de hogere delen van het landschap met veen bedekt. In de loop van de bronstijd, of mogelijk al eerder, werd bewoning van het plangebied en de wijde omgeving hierdoor bemoeilijkt of zelfs onmogelijk. In de loop van de middeleeuwen werd begonnen met veenontginningen. In het plangebied vingen deze aan in de 17^e eeuw.

Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK), ook zijn geen archeologische waarnemingen gedaan (geen waarnemingen geregistreerd in de archeologische database ARCHIS). In de nabije omgeving van het plangebied komen veel AMK-terreinen en waarnemingen voor (zie bijlage: Kaart archeologie). Vrijwel alle hebben betrekking op mesolithische resten en vuursteen met een waarschijnlijke datering in het mesolithicum. Waarnemingsnummer 39894 (iets ten zuiden van het plangebied) betreft 16^e-18^e-eeuws materiaal.

Op de kadastrale minuut uit het begin van de 19^e eeuw (zie bijlage: Kadastrale minuut Hoogezand, sectie C, blad 1: detail) is te zien dat in het plangebied, langs de weg, twee huizen aanwezig zijn. Mogelijk ligt ook een derde huis en erf deels in het plangebied. In het midden van de 19^e eeuw is de situatie in het plangebied nog hetzelfde, zo blijkt uit de historische atlas. Op de Bonnekaart uit het begin van de 20^e eeuw lijkt de erfindeling te zijn

veranderd, het plangebied is echter ook dan in gebruik huis (huizen) en erf (zie bijlage: Projectie van de huidige topografie op de Bonnekaart).

Figuur 2: Hoogteverschillen rondom plangebied Kalkwijk 90 (www.ahn.nl). Het hele kaartbeeld ligt overigens boven NAP. Het plangebied is aangegeven met een zwarte pijl.

Overweging en advies

In het plangebied bestaat kans op het aantreffen van archeologische resten uit de steentijd. De podzolgronden waar deze zich in bevinden zijn door de veenontginningen (grotendeels) opnieuw aan het maaiveld komen te liggen. In het plangebied is het prehistorische maaiveld bedekt met een laag restveen. Aan de oostkant van het plangebied, dicht langs de weg, zal de ondergrond verstoord zijn door de eerdere bewoning. Het grootste deel van het plangebied is onbebouwd gebleven maar maakte deel uit van het erf. Gezien de erfsituatie is er een geringe kans op gave archeologische resten. Derhalve is archeologische vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Mochten onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan geldt een meldingsplicht*.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut Hoogezand, sectie C, blad 1;
- Projectie van de huidige topografie op de Bonnekaart.

*Vondstmeldingen dienen zo spoedig mogelijk te worden gedaan bij de minister (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl)

ANWB, 2004. *Topografische Atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Brood, P., A.H. Huussen & J. van der Kooi, 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-Projekt Uitgevers, Groningen.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1851. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl)

Luchtfoto's Google Earth.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl)

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000. Uitgave 1973* Stiboka, Wageningen (Toelichting gepubliceerd in 1986; kaartopname door A.E. Clingeborg et al.).

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829. Historische inleiding en samenstelling door H.J. Versfelt en M. Schroor. Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

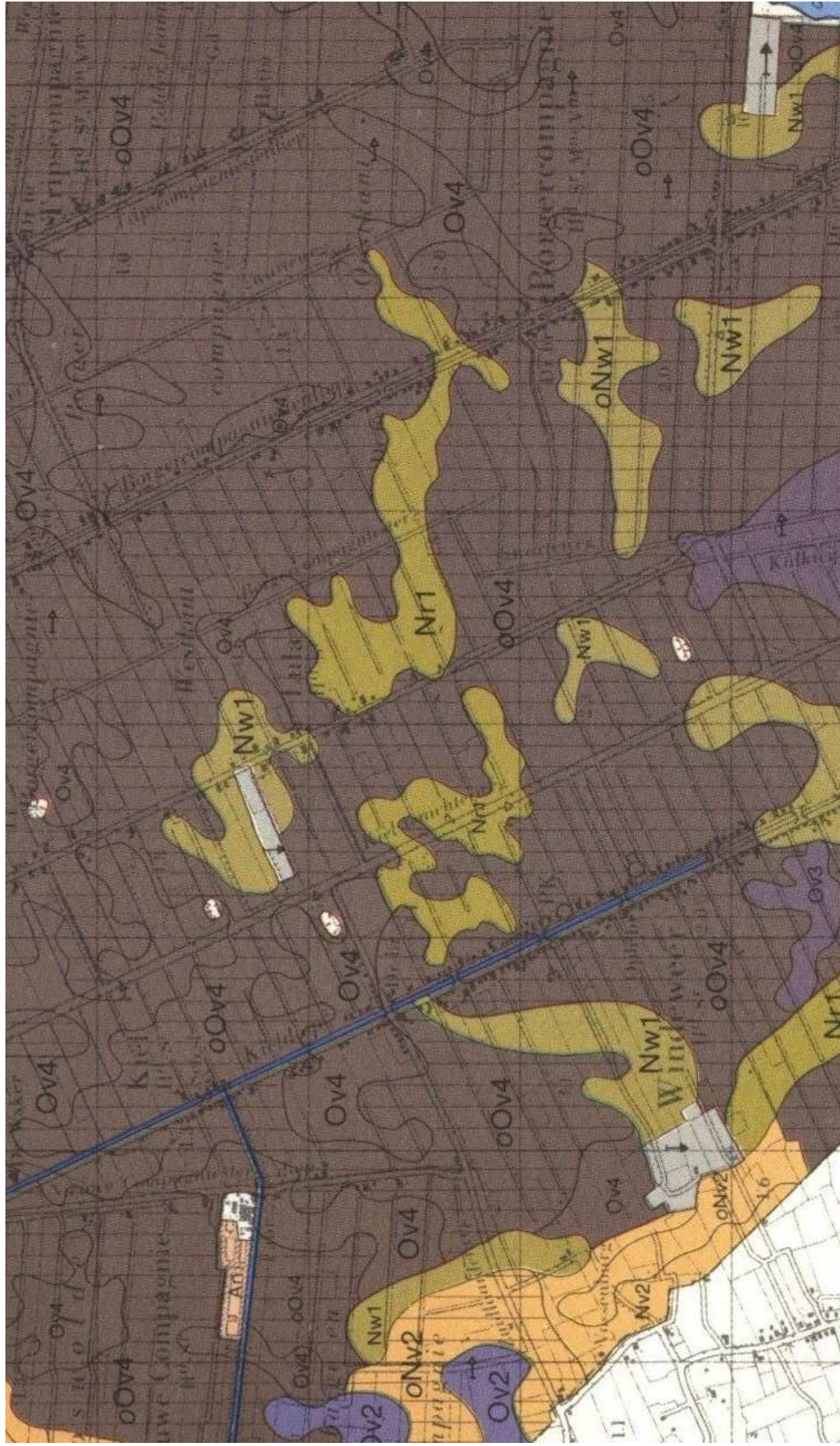

Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 - 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 - 8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 - 4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 - heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 - heden

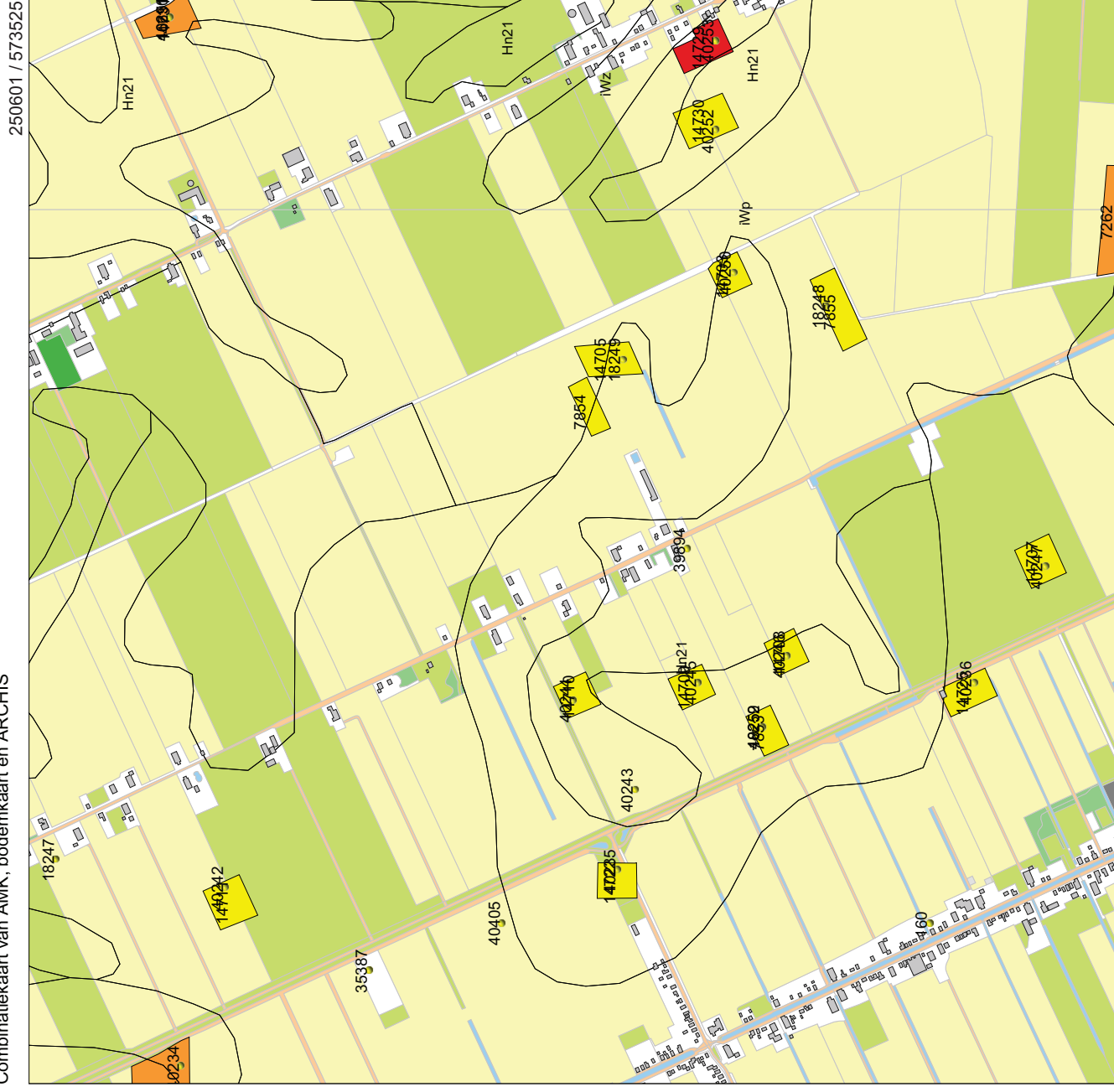
Uitsnede fysisch geografische kaart Kalkwijk 90 te Hoogezand

Kaart archeologie plangebied Kalkwijk 90 te Hoogezand

Combinatiekaart van AMIK, bodemkaart en ARCHIS

08-09-2009

Legenda

- HUIZEN
- BODEM ((c)Alterra)
- WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP10 ((c)TDN)
- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- wieland
- boomgaard/kwekerij
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- overig bodemgebruik

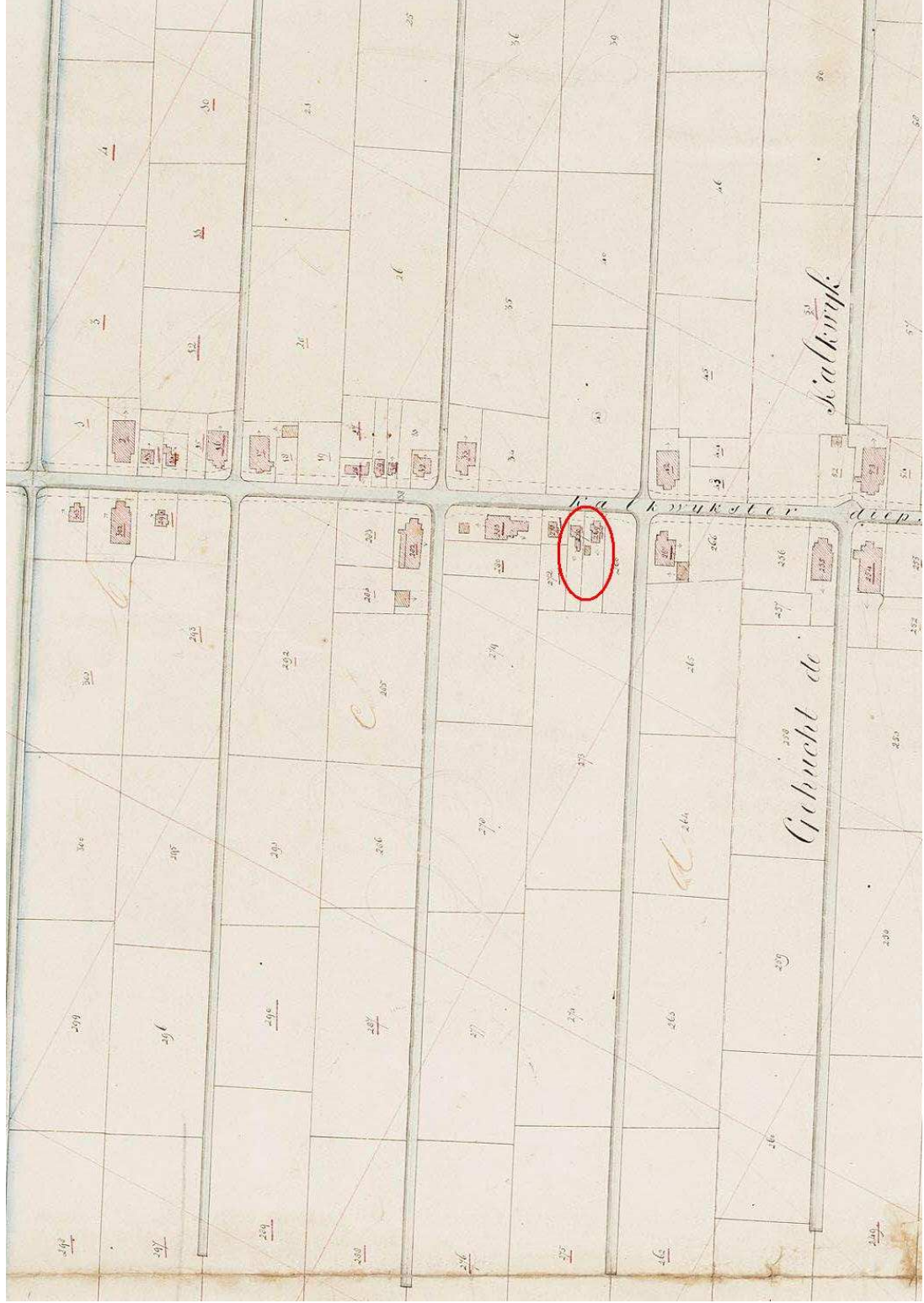
Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

247550 / 570474

Kadastrale minuut Kalkwijk 90 te Hoogezand

Het plangebied is rood omlijnd

Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart: plangebied Kalkwijk 90 te Hoogezand

